

Operasjonalisering av Høyres landbrukspolitikk

Notat utarbeidet av Norges Bondelag november 2012

NORGES BONDELAG

Operasjonalisering av Høyres landbrukspolitikk

1 Innledning

I dette notatet vil en forsøke å opprasjonalisere Høyres landbrukspolitikk med hovedvekt på deres alternative landbruksmelding "Levedyktig landbruk". "Levedyktig landbruk" er ikke konkret på virkemidler. Noe heller ikke Landbruks- og matmeldinga er. Operasjonaliseringen må derfor skje på bakgrunn av fortolkninger av formuleringene i "Levedyktig landbruk". I tillegg har en sett på utkastet til partiprogram og de merknader og forslag Høyre har hatt i behandlingen av de siste Statsbudsjett og Jordbruksoppgjør.

1.1 Høyres alternative statsbudsjett for 2013

Arbeidet med dette notatet ble gjort før Høyre den 15. november la fram sitt alternative statsbudsjett for 2013. Hovedforskjellen mellom dette budsjettforslaget og budsjettforslaget de la fram for 2012, er at de kutter ca 450 mill. kroner mindre i overføringene til jordbruket i 2013 enn de gjorde for 2012. Dette knytter seg til at Høyre for 2013 ikke foreslår kutt i pristilskuddene.

Et redusert kutt på 450 mill. kroner, utgjør ca 10.000 kroner per årsverk i mindre inntektsreduksjon for bøndene med 2013 budsjettforslaget sammenlignet med 2012 forslaget. På den annen side har Høyre i sin alternative landbruksmelding signalisert at budsjettoverføringene skal reduseres gradvis. Høyres alternative budsjettforslag for 2013 må derfor oppfattes som det første av flere budsjettkutt som Høyre vil gjennomføre. I dette notatet er det bare lagt inn ett budsjettkutt, nemlig budsjettkuttet fra deres alternative statsbudsjett for 2012.

Budsjettforslaget for 2013 påvirker ikke hovedkonklusjonene i dette notatet.

2 Hovedtrekk i Høyres politikk

Høyre vektlegger at bonden er selvstendig næringsdrivende. De vil legge til rette for best mulig lønnsomhet for aktive bønder. Høyre omtaler "aktive bønder" som bønder som driver intensivt. Høyre er opptatt av at stordriftsfordeler skal utnyttes, for at produksjonen skal bli så effektiv som mulig. De ønsker helt klart større produksjon bak hvert landbruksforetak (bonde) enn i dag. For å få til dette vil Høyres viktigste grep være:

- Endre på strukturen i tilskuddene i forhold til bruksstørrelse og geografi.
- Innføre produksjonsavhengige tilskudd
- Fjerne alle former for produksjonstak dvs:
 - Fjerne kvotebegrensninger
 - Fjerne konsesjonsgrenser.

I tillegg vil Høyre at støtte til landskapspleie skal være mer adskilt fra budsjettstøtte til produksjon. Høyre ønsker et norsk EU medlemskap, og er kritiske til at vår landbrukspolitikk går i en annen retning enn EUs. Høyre ønsker en tilpasning til en eventuell ny WTO-avtale. Det pekes både på tilpasninger i internstøtte og tollvern.

2.1 Endre på strukturen i tilskuddene i forhold til bruksstørrelse og geografi.

Bruksstruktur

I dagens landbrukspolitikk ønsker man å utjevne for småskala ulemper, slik at også mindre bruk kan få om lag samme inntekt som større bruk sett i forhold til arbeidsinnsatsen. En har derfor høyere satser for de første enhetene. Dette gjelder

- Arealtilskudd
- Husdyrtilskudd
- Driftstilskudd melk

I tillegg er det en toppavgrensning for avløsertilskudd ferie og fritid.

Distrikt

I dagens landbrukspolitikk vektlegges det sterkt å utjevne for vanskelige naturgitte forhold. Satsene blir høyest der driftsforholdene er vanskeligst. Dette innebærer at produksjonen spres over hele landet, og ikke nødvendigvis konsentrert til der produksjonskostnadene vil være lavest.

Vi har en rekke tilskuddsordninger med distriktsprofil i seg. De viktigste er:

- arealtilskudd
- distriktstilskudd
- fraktilskudd
- driftstilskudd melk
- enkelte husdyrtilskudd.

Ca 1/3 av den samlede budsjettstøtten til bøndene omfattes av ordninger med distriktsprofil på tilskuddene.

Et hovedspørsmål er hvor langt Høyre vil gå i å utjevne tilskuddsatser etter bruksstørrelse og geografi. Ut fra det de skriver er det grunn til å anta at de vil kunne gå ganske langt. Hovedmålet for Høyres landbrukspolitikk skal være: **”Økt produksjon gjennom lønnsomt og levedyktig landbruk.”** . De mener at *”bosetting og sysselsetting ikke skal være et mål for landbruksoverføringene”*. Når dette ikke skal være et mål for landbruksoverføringene, er det sannsynligvis heller ingen begrunnelse for fortsatt å differensiere tilskudd etter område og bruksstørrelse. På den annen side er formålet med distriktstilskuddene å utjevne for naturgitte driftsvansker, og ikke bosetting direkte. Høyre sier ikke noe om at de ikke lenger ønsker å utjevne for naturgitte forhold, men en kan heller ikke utjevne vesentlig dersom en ønsker mest mulig effektiv produksjon. Svein Flåtten har også tidligere uttalt at Høyre ikke er så opptatt av et mål om et landbruk over hele landet.

Fra behandlingen av Landbruks- og matmeldinga under kapittelet ”Landbruk over hele landet” sier Høyre sammen med Frp:

”Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, ser det som positivt at det i meldingen legges opp til å ta hele landet i bruk, og at det skal legges til rette for økt matproduksjon basert på norske ressurser, som grovfôr og beite.

Disse medlemmer (Høyre og Fremskrittspartiet) viser til at det norske kostnadsnivået er høyt og 40 prosent høyere enn hos våre handelspartnere, og at utviklingen under den rød-grønne

regjeringen har svekket vår konkurransekraft betydelig, noe som også har betydning for landbruket og matvareindustrien. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å se nærmere på strukturene i budsjettstøtten til norsk landbruk for å se om bruken av budsjettmidler kan brukes mer effektivt med tanke på det samlede produksjonsutbyttet. I den sammenheng vil det være nødvendig å vurdere endringer i tilskuddsstrukturen både når det gjelder bruksstørrelser, geografi og områder, med tanke på å oppnå en mest mulig effektiv og optimal utnyttelse av våre landbruksarealer, av aktørenes arbeidsinnsats og av de samfunnsressurser som årlig settes inn.

Uttalelsene peker i retning av at Høyre vil komme til å foreta:

- Full utflating av alle tilskudd differensiert etter bruksstørrelse
- Betydelig reduksjon i tilskuddsatser i distriktene.

Vi har operasjonalisert dette på følgende måte:

- Flatet ut satser for husdyrtilskudd til en sats uavhengig av antall dyr. Satsene blir som følger:
 - Melkeku: 3039 kr/melkeku
 - Storfe: 800 kr/dyr (som i dag)
 - Melkegeit: 1319 kr/geit
 - Ammeku: 3760 kr/ammeku
 - Sau: 1039 kr/sau
 - Avlsgris: 474 kr/gris
 - Slaktegris: 20 kr/gris
 - Høner: 10 kr/høne
- Satsene for arealtilskuddene flates ut etter struktur (lik sats uavhengig av antall dekar), men en har valgt å beholde differensieringen etter distrikt.
- Distrikts- og frakttilskuddene fjernes (jfr omtale under)

2.2 WTO-tilpasning.

I ”Levedyktig landbruk” omtales gul, blå og grønn støtte. Gul støtte er produksjonsavhengig støtte, mens grønn støtte er produksjonsuavhengig. På lang sikt vil Høyre at grønn støtte skal bli relativt viktigere i norsk landbruk. Samtidig sier man et annet sted at en ønsker mer produksjonsavhengig støtte, som jo vil være gul støtte. Her oppstår et motsetningsforhold. Skal en både tilpasse den gule støtten til WTO, og samtidig øke produksjonsavhengig støtte, kan dette bare løses gjennom at dagens målprissystem oppheves og samtlige markedsordninger overføres til volummodellen (som vi har for storfe) eller kyllingmodellen. Dette vil i så fall bety at en ikke lenger vil forhandle om målpriser i jordbruksforhandlingene (som for øvrig skal foregå samtidig med budsjettet om høsten).

I forslaget til ny WTO-avtale fra desember 2008, foreslås det at taket for gul støtte skal reduseres med 52,5 %. For Norge betyr dette at den gule støtten må reduseres fra 11,4 mrd. kr til 5,4 mrd. kroner. Høyres landbrukspolitikk kan da opprasjonaliseres på følgende måte:

- Målprissystemet oppheves og erstattes med volummodell som for storfe evt kyllingmodell
- Den gule støtten basert på forslaget til WTO-avtale fylles på med produksjonsavhengig støtte fra budsjettmidler. Dette kan gjøres bl.a ved at distriktstilskuddene for melk og kjøtt (er blå støtte i dag) gis som en fast sats uavhengig av sone (tilsvarende et grunntilskudd). Dette vil gi en sats for:
 - Grunntilskudd melk på 32 øre/liter
 - Grunntilskudd grovfôrbasert kjøtt på 4,92 kr/kg
 - Grunntilskudd svinekjøtt på 37 øre/kg
 - Grunntilskudd egg på 12 øre/kg

2.3 Nivået på overføringene

Ved behandlingen av jordbruksoppgjøret 2012 uttykte Høyre sammen med Fremskrittspartiet følgende:

”Disse medlemmer mener det er realistisk og nødvendig gradvis å redusere overføringsnivået til jordbruket, men at det er viktig at dette skjer samtidig som man fjerner reguleringer som legger hindringer i veien for de som ønsker å satse, samt for de som eier landbrukseiendom.”

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2012 foreslo Høyre et kutt på jordbruksavtalen med 1960 mill. kroner. Dette fordelte seg som følger:

- Fondsavsetninger (kap 50): -220 mill. kroner
- Pristilskudd (kap 73): - 400 mill. kroner
- Direkte tilskudd (kap 74): - 1300 mill. kroner
- Utviklingstiltak (kap 77): - 40 mill. kroner

Siden Høyre ved behandlingen av jordbruksoppgjøret 2012 snakker om en gradvis reduksjon i overføringsnivået til jordbruket, er det tvilsomt om dette er det eneste kuttet Høyre ønsker å gjennomføre. Vi har likevel valg å synliggjøre effekter av Høyres politikk med bare å legge inn kuttet foreslått ved budsjettet for 2012. Det må understrekes at dette trolig en underestimert av budsjettkutteffekter av Høyres politikk.

I forhold til å Høyres forslag om å vri tilskudd i retning produksjonsavhengige tilskudd, er det noe merkelig at de samtidig foreslår å kutte pristilskuddene med 400 mill. kroner. Hvilke poster skal en så legge kuttet i pristilskudd på?

Under behandlingen av jordbruksoppgjøret for 2012, foreslår Høyre å øke prisnedskrivningstilskuddet for korn til kraftfôr med 25 mill. kroner, for å hindre økt kraftfôrpris. Samtidig sier Høyre også at økt lønnsomhet i kornproduksjonen er viktig, men at økte kornpriser bidrar til svekket lønnsomhet i kraftfôrkrevende produksjoner og til svekket konkurransekraft eksempelvis for norsk bakernæring. Høyre foreslår derfor å innføre et grunntilskudd for korn med 25 mill. kroner for å bedre økonomien (tilsvarer ca 2 øre/kg korn).

Ved jordbruksoppgjøret 2011 ble frakttilskuddet for slakt lagt om. Her uttalte Høyre følgende:

”Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at det ikke er gjort endringer for innfrakttilskuddet for kjøtt, og posten blir stående med ca 130 mill. kroner. Omleggingen av ordningen for innfrakttilskudd for kjøtt medfører at gjennomsnittlig frakttilskudd pr kilo som omfattes av ordningen, vil bli mellom 1,25 -1,50 kr/kg.

Disse medlemmer mener tallene fremstår som urimelig høye som refusjon for deler av transportkostnadene og ber staten i forbindelse med fremleggelsen av neste års statsbudsjett finne en løsning som medfører at hele eller deler av dette beløpet kan utbetales aktuelle bønder direkte.

Disse medlemmer mener det bør tilstrebes en mer ubyråkratisk måte å utligne fraktutgifter på.”

Dette viser at Høyre har en temmelig lunken holdning til frakttilskudd. Som en operasjonalisering av Høyres politikk velger vi derfor å fordele kuttet på 400 mill. kroner i størst mulig grad på frakttilskudd. Vi gjør følgende:

- Frakttilskuddene fjernes, utgjør -342 mill. kroner
- Resterende kutt (58 mill. kroner) fordeles prosentvis likt mellom tilskudd til ull, distrikts- og kvalitetstilskudd frukt, bær og grønnsaker og nedskrivning av potetsprit.

I tillegg innføres et grunntilskudd korn med 2 øre/kg og prisnedskrivningstilskuddet korn økes med 2 øre. Pristilskudd sau og storfe økes med 40 mill kroner (jfr. Høyres forslag i jordbruksoppgjøret 2012). Dette finansieres ved å fjerne ordningen med tidligpensjon i jordbruket, da Høyre bl.a er opptatt av at en skal kunne stå lenger i arbeidslivet. Samlet grunntilskudd for storfe og sau/lammekjøtt blir da 5,30 kr/kg (4,92 + 0,38 kr/kg)

Økologisk landbruk

Høyre stiller seg i ”Levedyktig Landbruk” kritisk til satsingen på økologisk landbruk. Det har de også synliggjort tidligere ved komiteèmerknader til jordbruksoppgjørene. De skriver at en økologisk merkelapp kan skape merverdi i en salgssituasjon. De peker på at Regjeringens målsetting om at 15 % av arealet og 15 % av omsetningen skal være økologisk innen 2020 ikke lar seg forene med mål om produksjonsøkning. Begrunnelsen er at økologisk produksjon ”legger beslag på mer areal” (merk ordvalget, ”beslag på”) og at avlingene går ned.

Med bakgrunn i dette er det grunn til å anta at Høyre vil redusere tilskuddene til økologisk landbruk betydelig, muligens fjerne de helt. Merkostnadene ved produksjonen skal hentes ut i markedet.

Innarbeiding budsjettkutt

Budsjettkuttene i tillegg til kuttet i pristilskudd velger vi å innarbeide på følgende måte:

- Investeringsstilskuddene reduseres med 176 mill. kroner og Utviklingstiltak til økologisk landbruk fjernes (-44 mill. kroner).
- Tilskuddskuttet på 1300 mill. kroner på post 74 direkte tilskudd fordeles som følger:
 - Tilskuddene til økologisk landbruk kuttes med 70 % (-93 mill. kroner)
 - Kulturlandskapstilskuddet kuttes med 1207 mill. kroner (-130 kr/daa, fra 191 kr/daa til 61 kr/daa)
- Kuttet på 40 mill. kroner på post 77 ”utviklingstiltak” fordeles prosentvis likt ut på alle ordninger.

2.4 Støtte frikoblet fra produksjon – ”gårdsstøtte”

Høyre uttaler i ”Levedyktig landbruk” at støtte til landskapspleie bør være adskilt fra budsjettstøtte til produksjon. De ønsker også å gjøre støtten mer produksjonsavhengig enn arealavhengig. De sier også at ”for hvert år som går blir norsk jordbrukspolitikken mer og mer ulik Europas”.

EU la om landbrukspolitikken for noen år siden. De flyttet arealtilskudd over på såkalte ”gårdsstøtte”, der hvert foretak fikk en gitt sum uavhengig av hva en produserte og hvor mye en produserte. Sett i lys av Høyres formuleringer i ”Levedyktig landbruk”, kan det være grunnlag for å anta at Høyre vil innføre en tilsvarende tilskuddsordning i norsk landbruk.

Høyre er også opptatt av at støtten skal gå til næringsutøvere, og ikke hobbybønder. Omsetningskravet er i dag 20.000 kroner for å være berettiget tilskudd. Dersom en skal få gårdsstøtte uavhengig av produksjon, er det grunn til å anta at Høyre vil stille som vilkår at det skal gå til gårdsbruk av et visst minimumsomsfang.

Vi operasjonaliserer innføring av ”gårdsstøtte” på følgende måte:

- Omsetningskravet til å være berettiget tilskudd heves fra dagens nivå på 20.000 kroner til å måtte være 100.000 kroner. (Anslår at dette vil frigjøre ca 225 mill. kroner (-4500 foretak * 50.000 kr i tilskudd per foretak)
- Kulturlandskapstilskuddet fjernes (er allerede kuttet med 130 kr/daa i punktet over). Resterende beløp gis som en ”gårdsstøtte” til hvert foretak som er berettiget produksjonstilskudd basert på hva en historisk har hatt i kulturlandskapstilskudd. I gjennomsnitt vil ”gårdsstøtten” utgjøre 20.000 kroner/foretak.
- Driftstilskudd melk og ammeku gjøres om til ”gårdsstøtte” og gårder som har mottatt dette tidligere, beholder samme beløpet som en har hatt.

2.5 Inntektsvirkning av skatteforslag

Høyre foreslår i ”Levedyktig landbruk” å innføre følgende skatteutt:

• Fjerne formueskatt på næringsformue ¹⁾ :	250 mill. kr
• Fjerne arveavgifta ¹⁾ :	60 mill. kr
• Investeringsfond for enkeltpersonsforetak	50 mill. kr
• Startavskrivning	80 mill. kr
• SUM	440 mill. kr

¹⁾ Estimert for virkning for gårdsbruk berettiget produksjonstilskudd. I tillegg kommer om lag 125 mill. kroner i inntektseffekt for landbrukseiendommer som ikke er i drift/leier bort jord og evt bygninger.

Dette utgjør i snitt om lag 10.000 kroner per foretak.

2.6 Konesjonsgrenser og kvotebegrensning

Høyre ønsker større driftsenheter, og foreslår derfor å fjerne konsesjonsgrensene for de kraftfôrbaserte produksjonene. De foreslår også å oppheve kvotebegrensninger for melk.

Kvotebegrensning

Vi har ikke oppfattet at Høyre ønsker å fjerne selve melkekvotesystemet, men avgrensingen på 400/750 tonn. De vil videre fjerne antallsbegrensningen på 5 deltakere i samdrift. Trolig må

en anta at Høyre også vil fjerne eller endre på omsetningsgrensene for melkekvoter. Disse er i dag på fylkesnivå. En kan tenke seg større omsetningsregioner, f.eks Østlandet, Sør-Landet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. Gjennom et slikt grep vil en legge til rette for at melkeproduksjonen kan flyttes dit produksjonskostnadene er lavest og lønnsomheten best.

Oppheving av konsesjonsgrenser

Dette vil på kort sikt føre til stor overproduksjon av egg, kylling og svinekjøtt. Dette vil gi betydelig lavere lønnsomhet og kunne føre til konkurser pga sterkt prisfall. De aller fleste eggprodusenter har et helt nytt driftsapparat pga at produksjon i tradisjonelle bur er ulovlig fra 2012. Nyinvesteringer til langt større enheter her, vil føre til at mange vil tape mye ved investeringen ikke vil bli utnyttet.

På litt lengre sikt vil det bli langt færre produsenter. I USA er det 10 svineprodusenter der hver og en har flere purker enn alle purkene i Norge til sammen. Det er ingen ting i veien for at svineproduksjonen i Norge vil kunne skje hos 1 produsent. Det samme kan en tenke seg for egg eller kylling. En kan også se for seg en løsning med 4 produsenter, der de fire matvarekjedene er hver sin produsent. En slik strukturendring vil ha store konsekvenser for slakteristrukturen i Norge, både for den samvirkebaserte og andre private slakterier.

2.7 Priser og kostnader

Tollvern

Høyre ønsker fortsatt at tollvernet skal være en hovedpilar i norsk landbrukspolitikken. Man omtaler det likevel som et tveegget sverd, og påpeker spesielt problemet med større råvareprisforskjeller mellom Norge og omverdenen. Høyre har sagt at de ønsker å reversere overgangen fra krone- til prosenttoll, og gradvis tilpasse tollvernet til en eventuell ny WTO-avtale. I forslaget til ny WTO-avtale fra desember 2008 må imidlertid Norge gå over til at 90 % av tollinjene være prosenttoll. En tilpasning til en eventuell ny WTO-avtale, burde derfor være å gå over til prosenttoll, og ikke motsatt. Det er derfor merkelig at Høyre vil reversere overgangen fra krone- til prosenttoll. For å tilpasse seg en ny WTO-avtale er det grunn til å anta at Høyre gradvis vil redusere tollvernet.

Markedsregulering.

Høyre ønsker ikke at samvirke skal ha ansvaret for markedsreguleringen fordi de mener det er konkurransevridende. I forslaget til partiprogram går de inn for statlig markedsregulering. I ”Levedyktig Landbruk” ønsker de ikke at det som i dag er en privat ordning skal avløses av en offentlig ordning. Her sier de at de vil at markedsreguleringen skal gjennomføres av en uavhengig regulator og at omsetningsavgiften skal opphøre. Hva slags markedsreguleringssystem en vil få med Høyre er mao usikkert. Det er imidlertid grunn til å anta at presisjonsnivået vil bli lavere og at markedsreguleringen vil bli mindre effektiv da ikke kostnadene vil belastes eierne som i dag. Mottakplikten vil forsvinne, og mindre produsenter produsenter som ligger langt fra varemottakeren vil måtte regne med lavere priser.

Produsentpriser

Et svekket tollvern og mindre presist markedsreguleringssystem vil sammen med effekter av økte konsesjonsgrenser føre til lavere produsentpriser. Dersom produksjonen særlig i distriktene vil gå ned, vil enhetskostnadene i foredlingsindustrien gå opp pga mindre volum å fordele kostnadene på. Dette vil presse prisene til produsent.

I en operasjonalisering av Høyres landbrukspolitikk har vi foretatt et forsiktig anslag med 10 prosent prisreduksjon. Dette gjelder også kornprisene. Som følge av dette er kraftfôrprisene redusert tilsvarende reduksjonen i kornpriser, slik at kostnadene i husdyrholdet er redusert.

3 Oppsummert økonomisk operasjonalisering av Høyres landbrukspolitikk.

Vi har med bakgrunn i de signaler Høyre har gitt i sin alternative landbruksmelding, utkast til partiprogram og uttalelser og forslag i forbindelse med behandling av statsbudsjett og de siste jordbruksoppgjørene lagt følgende forutsetninger til grunn for å regne på hvordan Høyres landbrukspolitikk vil materialisere seg for norske bønder:

- Flatet ut tilskuddsatser i forhold til bruksstruktur. Like satser per dyr og dekar uavhengig av bruksstørrelse og fjernet taket for husdyrtilskudd.
- Delvis flatet ut tilskuddsatser i forhold til distrikt og vektlagt produksjonsavhengig støtte
 - Erstattet distriktstilskudd for melk og kjøtt med grunntilskudd.
 - Fjernet fraktilskuddene
 - Beholdt distriktselementet i arealtilskuddene
- Kuttet overføringene med knappe 2 mrd. kroner der en blant annet har
 - Redusert tilskuddene til økologisk landbruk med 70 %
 - Fjernet tidligpensjonsordningen
 - Redusert investeringsstøtte
 - Kuttet i arealtilskudd
- Innført skattelette med en samlet effekt for de som er berettiget produksjonstilskudd på 440 mill. kroner
- Økt omsetningskravet for å kunne være berettiget produksjonstilskudd til 100.000 kroner.
- Erstattet kulturlandskapstilskuddet (som utmåles etter areal) med en gårdsstøtte (støtte per bruk) frikoblet fra produksjon.
 - Driftstilskudd melk og ammeku legges også inn som gårdsstøtte for melk og storfekjøttprodusenter
- Svekket tollvern og markedsordninger med et forsiktig anslag om 10 % prisreduksjoner. Reduserte kornpriser gir redusert kraftfôrpris.

4 Inntektseffekter

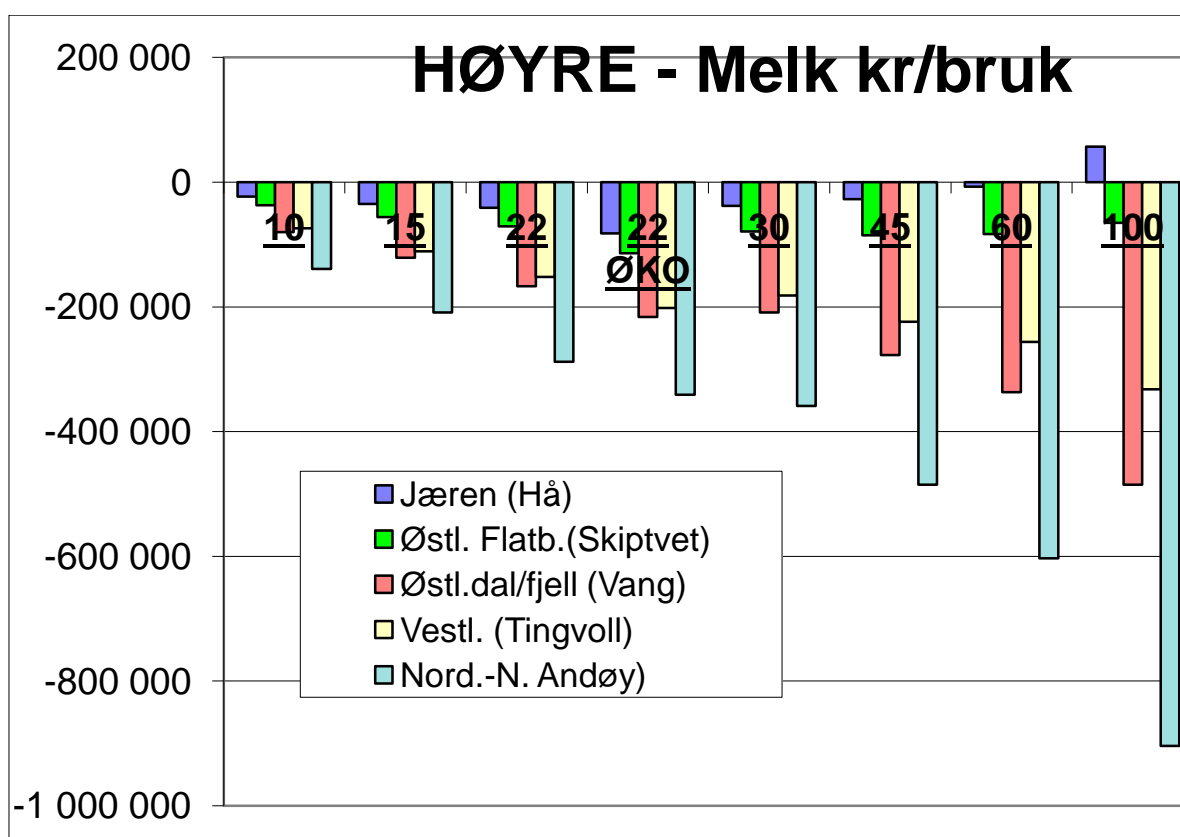
4.1 Kalkyler

I dette kapittelet vil vi presentere kalkyletall for virkninger av operasjonaliseringen for ulike produksjoner, bruksstørrelser og distrikter. Det understrekes at dette er statiske beregninger, som viser endret lønnsomhet for de ulike størrelsene og områdene. Ved slike beregninger får en inn ikke inn økt produktivitetsframgang gjennom større utnyttelse av stordriftsfordeler ved at produksjonen foregår på større enheter.

VIRKNING FOR MELKEPRODUKSJONEN.

INNETKTSENDRING KR PR BRUK

Antall kyr:	Jæren (Hå)	Østl. Flatb.(Skiptvet)	Østl.dal/fjell (Vang)	Vestl. (Tingvoll)	Nord.-N. Andøy)
10	-23 000	-37 000	-80 000	-74 000	-139 000
15	-35 000	-56 000	-121 000	-111 000	-209 000
22	-41 000	-71 000	-167 000	-152 000	-288 000
22 ØKO	-82 000	-114 000	-216 000	-202 000	-341 000
30	-38 000	-79 000	-209 000	-182 000	-359 000
45	-27 000	-85 000	-277 000	-224 000	-485 000
60	-7 000	-83 000	-337 000	-256 000	-603 000
100	57 000	-65 000	-485 000	-332 000	-904 000

Forutsetninger:

Ytelse: 7000 liter per ku

Kraftfôr: 2400 Fem per ku

Kjøttproduksjon: 190 kg/ku

Fakta:

Det er 10.500 foretak med melkeproduksjon i Norge. Gjennomsnittsbuket i Norge er i dag 22 kyr. Ca 10 % av foretakene har mer enn 40 kyr.

Virkninger

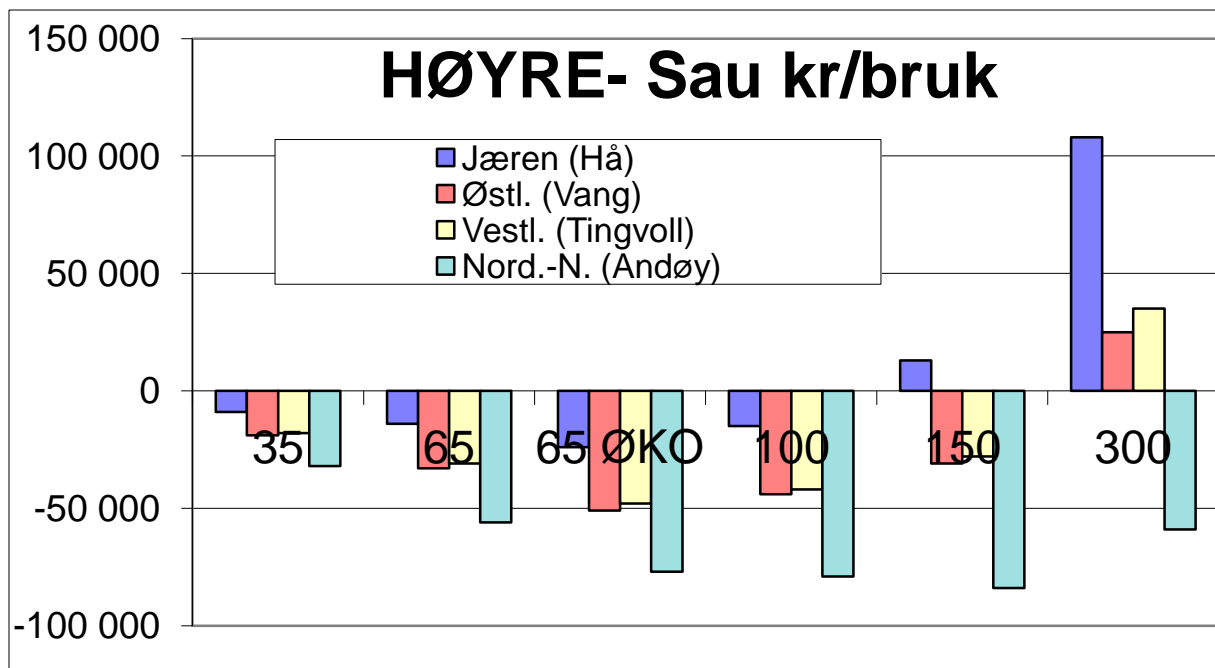
Høyres politikk vil kunne innebære store tap for melkebøndene, særlig i nord-Norge, på Vestlandet og fjell- og dalbygdene. I disse områdene er melkeproduksjonen selve ryggraden, med store ringvirkninger til annet næringsliv. Politikken vil kunne gi en konsentrasjon av melkeproduksjon på Jæren. Ved å oppheve begrensninger i kvoteomsetning på fylkesplan, vil noe melkeproduksjon kunne flyttes tilbake til det sentrale Østlandsområdet. Det vil i så fall kreve store nyinvesteringer i bygninger, og kunnskapsoppbygging. Det er tvilsomt om mange likevel vil finne at lønnsomheten i melkeproduksjonen i disse områdene vil kunne konkurrere inntektsmessig med andre yrker. Alternativverdien på arbeidskrafta er stor. Omfanget av økologisk melkeproduksjon vil gå dramatisk ned.

VIRKNING FOR SAUKJØTTEPRODUKSJONEN.

INNTEKSENDRING FRA I DAG. KR PR

BRUK

Antall v.f.sau:	Jæren (Hå)	Østl. (Vang)	Vestl. (Tingvoll)	Nord.-N. (Andøy)
35	-9 000	-19 000	-18 000	-32 000
65	-14 000	-33 000	-31 000	-56 000
65 ØKO	-24 000	-51 000	-48 000	-77 000
100	-15 000	-44 000	-42 000	-79 000
150	13 000	-31 000	-28 000	-84 000
300	108 000	25 000	35 000	-59 000

Forutsetninger:

Ytelse: 25 kg kjøtt og 6 kg ull per vinterfôra sau

Kraftfôr: 50 Fem per sau

Fakta:

Det er 14.500 foretak med sau i Norge. Gjennomsnittsbruket i Norge er i dag på 63 sau. Ca 3 % av foretakene har mer enn 200 sau.

Virkninger

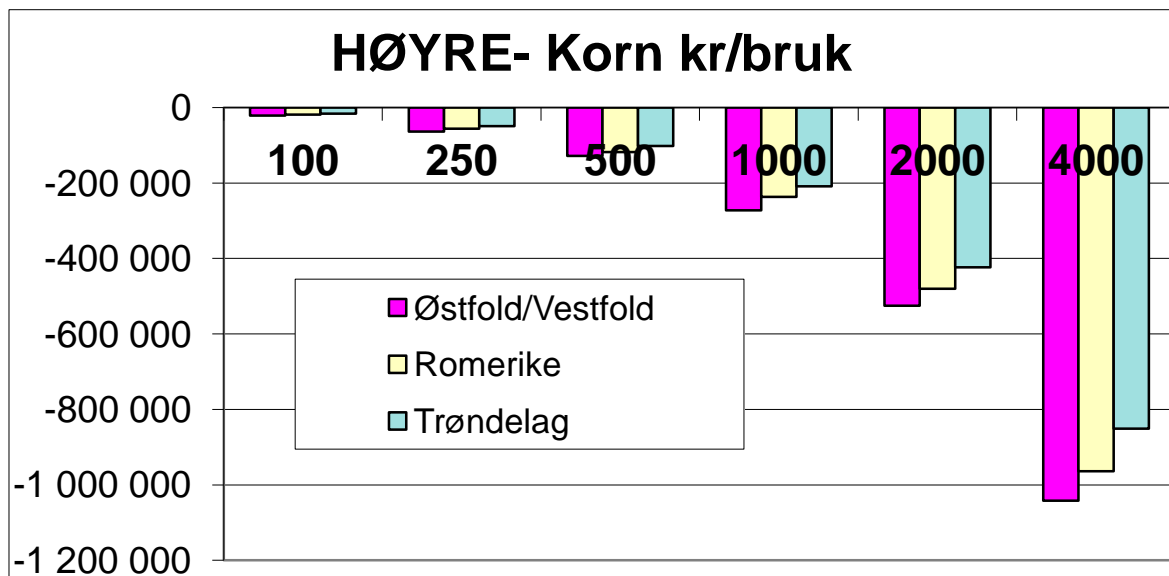
Høyres politikk vil kunne innebære tap for særlig saubøndene i nord-Norge, men også for dal og fjellbygder og på Vestlandet. De negative inntektsutslagene for Vestlandet og fjell- og dalbygdene er mindre enn for melk. Dette skyldes mindre effekt av omleggingen av distriktstilskuddet for sauekjøtt enn melk. Små bruk taper relativt mye i sett i forhold til inntekt i dag, fordi strukturen er tatt bort i husdyrtilskuddet og arealtilskuddet for grovfôr.

Som for melk er det store bruk i sentrale områder som kommer best ut av Høyres politikk.

VIRKNING FOR KORNDUKSJONEN.

INNETKSENDRING FRA I DAG. KR PR BRUK

Antall dekar	Østfold/Vestfold	Romerike	Trøndelag
100	-21 000	-19 000	-16 000
250 SNITT	-64 000	-56 000	-49 000
500	-128 000	-118 000	-102 000
1000	-272 000	-237 000	-209 000
2000	-525 000	-480 000	-423 000
4000	-1 042 000	-964 000	-851 000

Forutsetninger:

Avling: 450 kg/daa i sone 1, 400 kg/daa i sone 3 og 300 kg/daa i sone 4.

Fakta:

Det er 13.000 foretak med kornproduksjon i Norge. Gjennomsnittsbruket er på 230 dekar. Ca 3 % av foretakene har mer enn 800 dekar.

Virkninger

Høyres politikk vil kunne innebære store tap for kornprodusentene. Nedgang i kulturlandskapstilskudd slår hardt ut for de med mye areal. Dersom Høyre velger en utflating av distriktsprofilen i arealtilskuddet, vil nedgangen bli noe sterkere i for Trøndelag og Romerrike, noe mindre Østfold/Vestfold. Pga forutsetningen om 10 % redusert kornpris, vil inntektsreduksjonen være størst for de med høyest avlingsnivå, bl.a i Østfold og Vestfold.

4.2 Referansebruksberegninger

Kalkylene er beregningene med inntektsendringer per bruk. Arbeidsforbruket er ikke lagt inn, da en særlig for større bruk har dårlig grunnlag å anslå arbeidsforbruket. For å regne inntektsendringer per årsverk av Høyres politikk, kan referansebrukene være fornuftig. På oppdrag fra oss har Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) beregnet inntektsutslag for referansebrukene. Her ser vi også inntektsendringer for andre produksjoner enn de vi har vist i kalkylene.

Tabell: Endring i Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk av Høyres politikk.

REF. BRU K		2013 Ekskl. skatt* A	2014 Ekskl. skatt* B	2014- 2013 B-A
1	Melk og storfeslakt, 22 årskyr. Landet	329 500	251 900	-77 600
2	Korn, 341 dekar korn. Landet	198 900	-28 300	-227 200
3	Sau, 140 vinterfôra sauer. Landet	236 700	190 800	-45 900
4	Melkeproduksjon geit, 101 årsgeiter. Landet	352 000	270 700	-81 300
5	Svin og korn, 44 avlssvin + 354 dekar korn. Landet	338 000	191 500	-146 500
6	Egg og planteprod., 7188 høner + 209 daa korn. Landet	413 000	259 700	-153 300
7	Poteter og korn, 113 daa poteter + 423 daa korn. Landet	249 000	110 000	-139 000
8	Storfeslakt/ammeku, 28 ammekyr. Landet	279 400	227 100	-52 300
9	Frukt og bær, 48 dekar frukt og bær. Landet	314 100	253 900	-60 200
10	Fjærfekjøtt og planteprodukter, 82 221 fjærfeslakt. Landet	421 700	281 700	-140 000
11	Økologisk melk og storfeslakt, 23 årskyr. Landet	335 900	229 800	-106 100
12	Melk, de 1/3 minste melkebrukene, 12 årskyr. Landet	297 500	228 900	-68 600
13	Melk, de 1/3 største melkebrukene, 33 årskyr. Landet	350 600	282 300	-68 300
14	Melk, de 25 største melkebrukene, 48 årskyr. Landet	363 700	311 300	-52 400
15	Melk og storfeslakt, 24 årskyr. Østlandets flatbygder	332 500	274 800	-57 700
16	Melk og storfeslakt, 19 årskyr. Østlandets andre bygder	342 900	268 500	-74 400
17	Melk og storfeslakt, 31 årskyr. Agder/Rogaland, Jæren	381 900	352 100	-29 800
18	Melk og storfeslakt, 19 årskyr. Agder/Rogaland a.bygder	310 900	244 600	-66 300
19	Melk og storfeslakt, 21 årskyr. Vestlandet	326 000	241 400	-84 600
20	Melk og storfeslakt, 23 årskyr. Trøndelag	318 400	244 000	-74 400
21	Melk og storfeslakt, 20 årskyr. Nord-Norge	339 100	212 600	-126 500
22	Korn, <400 dekar korn (231 dekar korn). Østlandet	74 900	-113 200	-188 100
23	Korn, >400 dekar korn (670 dekar korn). Østlandet	312 600	36 700	-275 900
24	Korn og korn/svin, 311 daa korn + 22 avlssvin. Tr.lag	336 300	196 500	-139 800
25	Sau, 125 vinterfôra sauer. Vestlandet	185 200	139 600	-45 600
26	Sau, 166 vinterfôra sauer. Nord-Norge	321 500	220 300	-101 200
27	Sau, de 25 største sauebrukene, 230 v.f. sauer. Landet	321 300	286 400	-34 900
28	Samdrift melkeproduksjon, 42 årskyr. Landet	386 600	286 700	-99 900

* Inklusive inntektsverdi av jordbruksfradrag (inntektsverdi av jordbruksfradraget er med i alle kolonner)

5 Produktivitet

Høyre vil legge til rette for best mulig lønnsomhet for aktive bønder. Høyre mener videre at samdrift er mer effektivt enn enkelt bruk, og at større bruk har en langt større produktivitet enn mindre bruk.

La oss gjøre noen produktivetsberegninger på en Regjeringsperiode (4 år) med Høyre. Vi legger følgende forutsetninger til grunn:

- Første året reduseres prisene med 10 %, deretter uendret
 - Vil bl.a føre til reduserte kraftfôrkostnader med ca 450 mill. kroner
- Første året reduseres budsjetstøtten med 1,96 mrd. kr, deretter uendret
- Første året innføres en skattelette tilsvarende 440 mill. kroner, deretter uendret.
- Den generelle kostnadsveksten er på 2 %
- Produksjonsvolumet opprettholdes på samme nivå som i dag.

Spørsmål 1: *Hvor stor må årlig arbeidsproduktivitet være dersom bøndene i gjennomsnitt skal ha samme inntektsnivå i kroner per årsverk som før Høyre kom til makta?*

Svar: Arbeidsproduktivitet må være **15,5 % per år** i alle de fire årene for at vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inkludert jordbruksfradrag skal være det samme som i dag (287.400 kroner etter totalalkylens normaliserte regnskaper) etter fire år med Høyre-regjering. Til sammenligning har gjennomsnittlig arbeidsproduktivitet vært 4 prosent per år siden 2005, Landbruket er den næringa i Norge som kan vise til størst arbeidsproduktivetsframgang i denne perioden viser en rapport fra NILF. En arbeidsproduktivitet på 15,5 % per år, vil bare være mulig i teorien. Så teoretisk betraktet vil en arbeidsproduktivitet på 15,5 % per år innebære at antall årsverk i jordbruket vil bli redusert fra 47.400 til 24.200. Forutsetter vi at arbeidsforbruket per jordbruksbedrift opprettholdes på dagens nivå, betyr det at det vil være 22.500 gårdsbruk i Norge. Det vil bety en halvering i løpet av 4 år.

Dersom arbeidsproduktiviteten videreføres på samme nivå som i dag, 4 % per år, vil inntektsnivået reduseres med 100.000 kroner per årsverk (til 187.000 kr/årsverk). Men dette vil også bare være en teoretisk betraktning. Mange bønder vil ikke fortsette drifta når lønnsomheten forverres. Dette vil bety at det er siste forutsetning om at produksjonsvolumet opprettholdes på samme nivå som i dag, som i praksis ikke vil bli oppfylt når rammevilkårene strammes inn med Høyre i regjering.

Høyre sier at ”bønder trenger, som andre, en inntekt til å leve av”. Forutsetter vi at andre grupper i samfunnet vil få en inntektsvekst på 4 prosent per år de neste 4 årene, vil bøndene sakke akterut dersom inntekten videreføres på dagens nivå.

Spørsmål 2: *Hvor stor må årlig arbeidsproduktivitet være dersom bøndene i gjennomsnitt skal ha samme inntektsutvikling i kroner som andre grupper i samfunnet etter 4 år med Høyre-regjering?*

Svar: På 4 år vil andre grupper i samfunnet ha økt inntekta med 80.000 kroner. Arbeidsproduktivitet i jordbruket må være **21 % per år** i alle de fire årene for at vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inkludert jordbruksfradrag skal øke med 80.000 kroner etter fire år med Høyre-regjering. Det vil innebære en ytterligere reduksjon på 6.000 årsverk, og vi vil ikke ha mer enn litt over 17.000 gårdsbruk i drift.

6 Flytte Jordbruksforhandlingene til høsten

Høyre ønsker å flytte jordbruksforhandlingene til høsten i forbindelse med Statsbudsjett. Vi tviler på om dette da vil bli reelle forhandlinger, men mer bære preg av konsultasjon opp mot budsjettframlegget. Dette vil føre til lavere inntektsrammer for bønder og et første skritt på avvikling av jordbruksforhandlingene.

7 Oppsummert effekter av Høyres landbrukspolitikk

Hovedeffektene av Høyres landbrukspolitikk vil være at de fleste av dagens bønder blir nødt til å legge ned drifta. Noen vil imidlertid satse. De vil satse mye og stort, for å utnytte stordriftsfordelene maksimalt. Dette vil i første rekke være tilfelle i de sentrale og beste jordbruksområdene som Jæren, områdene rundt Oslofjorden og Trondheimsfjorden.

Små og mellomstore produsenter vil forsvinne. Distriktslandbruket vil blø. Det aller meste av landbruket i Nord-Norge, Vestlandet og fjell- og dalbygdene vil ikke ha noen framtid. På lang sikt vil Norge bli mer likt Sverige, preget av gjengroing og fraflytting slik en ser i Nord og midt-Sverige. I tillegg til bøndene selv, vil de store taperne være turistene og annet næringsliv som er avhengig av landbruket som kunder i nærmiljøet.

Selv om Høyre har som hovedmål å produsere mest mulig, og mest mulig effektivt, vil volumet av melk, storfekjøtt, lammekjøtt og korn sannsynligvis falle mye. Selv om lønnsomheten på Jæren skulle bli bedre, er det begrenset hvor mye produksjonen kan vokse i dette området. Jæren har allerede i dag store utfordringer med å ha tilstrekkelig med spredeareal for husdyrgjødsel. Sannsynligvis vil derfor den samlede produksjonen i Norge gå vesentlig ned med Høyres landbrukspolitikk. Dette vil få konsekvenser for næringsmiddelindustrien i distriktene, både for den samvirkebasert og andre eierformer. Slakterier og meierier må legges ned, og arbeidsplasser vil forsvinne.